1. **AMAÇ:** Ekstravazasyon yaşanan bölgede doku hasarını en aza indirmek için standart bir yöntem belirlemektir.
2. **KAPSAM:** Ekstravazasyon oluştuktan sonra ilk 60 dakikada yapılan uygulama faaliyetlerini kapsar.
3. **SORUMLULAR:** Doktor ve servis/ünite hemşiresi.
4. **TANIMLAR:**

- **Ekstravazasyon:** Damar yolunun açıldığı alanda vezikant veya irritant ilaçların sızması sonucunda ağrı ya da nekroz olmasına denir.
- **Vezikant İlaç:** Ekstravazasyon durumunda doku hasarına neden olan ajan.
- **İrritant ilaç:** Tahriş eden tahrişe neden olan enjeksiyon odağında veya ven boyunca flebit, gerginlik hissi ve ağrı oluşturabilen ajan.
- **Flebit:** Toplardamar iltihabına denir.
- **Sitotoksik Ajan:** Hücreleri yok eden ya da çoğalmalarını önleyen ilaçlardır.

5. **UYARILAR ve ÖNERİLER**

- Vezikant/irritant sitotoksik ajanların antidotları kemoterapi uygulaması esnasında hazır bulundurulur. (Türkiye'de kemoterapi ilaçlarının antidotu bulunmamaktadır.)
- İnfüzyon gidişinde değişiklik, kateter giriş yerinde ağrı, yanma, kızarıklık, şişlik olması ve hastanın kateter giriş odağında tanımladığı her türlü yakınmanın varlığında kemoterapi ilaç uygulaması durdurulur.
- Ekstravazasyon olayı, kızarıklık reaksiyonu ve ven irritasyonundan ayırt edilir.

Değerlendirme Parametreleri	**Ekstravazasyon**	**Ven irritasyonu**	**Kızarıklık Reaksiyonu**
İntraketten kan aspirasyonu	Bazı olgular dışında aspirasyondan kan gelmez	Aspirasyonda kan gelişi mevcuttur.	Aspirasyonda kan gelişi mevcuttur
Ağrı	Dakikalar ya da saatler süren yavaş ağrı ve yanma mevcuttur. İğne odağının çevresinde ortaya çıkar.	Ven boyunca ağrı vardır. Gerginlik hissi mevcuttur	Ağrı yoktur.
Kızarıklık	İğne odağının çevresinde, lekeli kızarıklık gelişir. İlaç verilmesi kesildiğinde kızarıklık kaybolmaz.	Ven seyri boyunca kızarıklık ve hiperpigmentasyon olabilir.	İlaç verilirken ven boyunca ani lekeler ortaya çıkabilir. Genellikle 30 dk. içinde kaybolur.
Şişlik	İğne odağının çevresinde, hemen ya da birkaç saat sonra şişlik çıkabilir.	Şişlik yoktur.	Şişlik yoktur.
Ülserasyon	Sinsice gelişir. Genellikle 48-96 saat sonra görülür.		Ülserasyon yoktur.

Diğer	İnfüzyon niteliğinde değişiklik, sıvı akışına direnç gelişmesi, lokal karıncalanma görülür.		Kaşıntı olabilir.

Ekstravazasyon geliştikten sonra doktor orderine göre sıcak/soğuk uygulama yapılır.

- **Soğuk uygulama:** Vazokonstrüksiyon etkisiyle ilacın subkutan dokulara emilimini azaltır. İlk 30 - 60 dakika soğuk uygulamadan sonra 48 - 72 saat boyunca 2 saatte bir 15 dakika uygulanır. Bu ilaçlara soğuk uygulama yapılması deride ülserasyona neden olabilir.
- **Sıcak uygulama:** Vazodilatasyon etkisiyle lokal kan akımını arttırır. İlacın emilimini ve dolaşıma katılımını sağlar. Uygulama sıklığı soğuk uygulamadaki gibidir. Sadece Vinca Alkaloidleri ve Etoposid gibi ilaçlarda uygulanır.
- Ekstravaze bölgede damar dışına sızan vezikant veya irritant ilacın oluşturduğu şişlik, doktor tarafından enjektör ucu ile aspire edilmeli.

6. ARAÇ VE GEREÇLER

- Enjektör 5cc' lik 3 tane
- Uygulanan ilacın antidotu
- Sıcak / soğuk kompres
- Steril spanç
- Non - steril eldiven

7. UYGULAMA:

- Kemoterapik ilaç uygulaması hemen durdurulur.
- İşlem öncesi hasta ve hasta yakınlarına uygulama hakkında bilgi verilir.
- Eller **"El Hijyeni Talimatı**"na göre yıkanır.
- Eldiven giyilir.
- Kateter yerinden oynatılmadan 5cc' lik enjektörle aspire edilir.
- Aspire edilen ilaç miktarı kaydedilir.
- Verilen ve geri kalan ilaç miktarını hesaplayarak infiltre edilen miktar belirlenir.
- Uygulanan vezikant ilacın potansiyel antidotu yok ise, hekim istemine göre 50-100 mgr. hidrokortizon ya da 2 mgr. deksametazonu IV ya da extravaze bölgeye SC enjeksiyonla uygulanır.
- İşlem bittikten sonra iğne / IV kateteri basınç uygulamadan çıkarılır.
- Ekstravazasyon alanı immobilize edilmelidir.
- Extravaze extremite kalp seviyesinin üstünde elevasyona alınır (Elevasyon 48 saat süre ile devam ettirilir).
- Doktor orderine göre sıcak ya da soğuk uygulama yapılır.
- Hastaya, doktor istemine uygun analjezik verilir.
- Atıklar **"Tıbbi Atık Yönetimi Talimatı"** na uygun şekilde atılır.
- Eller **"El Hijyeni Talimatı"** na uygun yıkanır.
- Yapılan işlem **"Hemşire Gözlem Formu"** na kaydedilir.

İlgili Dokümanlar:

- Hemşire Gözlem Formu
- El Hijyeni Talimatı
- Tıbbi Atık Yönetimi Talimatı